

Силабус курсу

Поведінкові фінанси

Ступінь вищої освіти – магістр
Освітньо-наукова програма «Публічні фінанси»

Рік навчання: 2, Семестр: I

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

к.е.н., доц. кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
КВАСНИЦЯ ОКСАНА ВАСИЛІВНА

Контактна
інформація

o.kvasnytsia@wunu.edu.ua, +380977202006

Опис дисципліни

Дисципліна «Поведінкові фінанси» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо практичного застосування поведінкової теорії у фінансах, набуття компетентностей розробки рекомендацій і прогнозів для різних інститутів (домогосподарства, фірми, держави) на основі економіко-психологічних моделей. Дисципліна орієнтує на пошук взаємозв'язків та взаємозалежностей сучасної економіки з досягненнями психологічної науки, ролі експериментів в сучасній економіці/сучасних фінансах та набуття компетентності можливості впровадження виявлених закономірностей людської поведінки в фінансову теорію та практику.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Зміст та теорії поведінкових фінансів	Вміти аналізувати зміст, завдання та міждисциплінарний характер поведінкових фінансів; систематизувати теорії поведінкових фінансів.	Тести, питання
2/2	2. Виникнення і розвиток вчення про поведінкові фінанси	Вміння досліджувати еволюції вчення про поведінкову економіку і поведінкові фінанси; оцінювати альтернативні погляди та підходи в економічній науці.	Тести, питання
2/2	3. Витоки формування поведінкової економічної теорії. Місце поведінкових фінансів у поведінковій економічній теорії	Вивчення суті та методів дослідження поведінкової економічної теорії. Дослідити витоки формування поведінкової економічної теорії. Визначення місця поведінкових фінансів у поведінковій економічній теорії. Особисті фінансові цілі та їх види.	Тести, питання
4/4	4. Поведінкова теорія споживання	Вміння використовувати класифікацію типів споживачів та інструментарій поведінкових теорій для пояснення споживчої поведінки індивідів.	Тести, питання

2/2	5. Поведінкова теорія фірми	Вивчення поняття «обмеженої раціональності» Г.Сеймона та змінної раціональності Х. Лійбенштейна. Вивчення впливу коаліції учасників фірми на прийняття управлінських рішень щодо прийнятих і відпрацьованих процедур.	
4/4	6. Поведінкова теорія фінансів і аукціонів. Когнітивні спотворення у процесі інвестування	Розуміння причин виникнення фінансових криз та аномалій на фінансових ринках. Усвідомлення поведінкових правил фондового ринку та вміння пояснювати залежність розвитку фондового ринку від національних особливостей та культури інвесторів. Оволодіння інструментарієм теорії шумової торгівлі та теорії ефективності операцій трейдера. Вміння аналізувати зв'язок між психологічними якостями трейдера і успішністю його професійної діяльності.	Тести, питання
2/2	7. Вплив когнітивних помилок та спотворень на прийняття фінансових (управлінських) рішень	Вміння аналізувати причини та наслідки когнітивної помилки; оцінювати впливи соціальних, когнітивних та емоційних факторів на процес прийняття фінансових рішень. Розуміння системних помилок, які виникають в процесі ухвалення фінансових (управлінських) рішень та розроблення рекомендацій щодо їх уникнення.	Тести, питання
2/2	8. Поведінкові фінансові рішення домогосподарств	Здатність аналізувати поведінкові чинники, які впливають на фінансові рішення домогосподарств та розробляти рекомендації щодо зменшення їхнього негативного впливу.	Тести, питання
2/2	9. Теорія перспектив	Здатність використовувати інструментарій теорії перспектив для пояснення різних відхилень при прийнятті фінансових рішень в умовах ризику та невизначеності	Тести, питання
4/4	10. Поведінкові підходи в управлінні публічними фінансами	Вивчити досвід зарубіжних країн щодо управління особистими фінансами та розглянути можливості його застосування до вітчизняних реалій.	Тести, питання

Літературні джерела

1. Борисова І. Планування особистих фінансів в кризовий період. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2021. Т. 32 (71). №3. С. 116-122.
2. Возняк Г., Патицька Х. Поведінкові аспекти у прийнятті фінансових рішень в умовах пандемії: локальний рівень. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 3(68). С. 8-22. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/44407>.
3. Дунська А. Р., Жалдак Г. П., Маринченко О. В. Поведінка споживача в умовах кризи та невизначеності: мікроекономічний аналіз. *Проблеми економіки*. 2024. №1. С. 44–51.
4. Домбровська С. О. Сучасні методи формування фінансової грамотності населення України. *Освітня аналітика України*. 2022. № 3 (19). С. 5-14. URL: <http://surl.li/mwwka>
5. Дубина М. В., Холявко Н. І., Попело О. В. Цифровізації ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2 (25). С. 160-177.
6. Ден Аріелі. Передбачувана ірраціональність. URL: <http://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1297-dan-ariely-predictably-irrational>
7. Зайцев О. В., Смакоуз А. М. Особисті бізнес-активи та їх використання. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. №1. С. 122–127. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.1-14
8. Захарченко Н. В. Фінансова інклюзія для підвищення добробуту населення та економічного зростання держави. *Фінанси України*. 2020. №6. С. 105–116.
9. Квасниця О. В. Роль фінансової грамотності в підвищенні добробуту населення. Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір: збірник матеріалів III

Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 року). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С.129-131.

10. Кваша О. В. Основні положення та гіпотези поведінкових фінансів. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 225-231.
11. Кізима Т., Крупяк І., Коломийчук Н. Методика викладання фінансової грамотності у вищій школі: досвід та перспективи. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 3(64). С. 8-18. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40886/1/%D0%9A%D0%86%D0%97%D0%98%D0%9C%D0%90.pdf>
12. Кізима Т., Лободіна З., Горин В., Кізима А. Поведінкові фінанси як методологічний концепт дослідження сфери публічних фінансів в Україні. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 4(73). С. 8-21. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/handle/316497/49027>.
13. Козлова І. М. Поняття невизначеності під час формування інвестиційної поведінки домогосподарств. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. № 6. С. 97-101.
14. Коваль С., Грицишин Л. Особливості формування фінансових ресурсів домогосподарств у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 4. С. 131-143.
15. Маршук Л., Клименко М. Інвестиції як складова управління особистими фінансами. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-84>
16. Методика викладання фінансової грамотності: навчальний посібник / за ред. д. е. н., професора Кізими Т. О., д. пед. н., доцента Ребухи Л. З.; 2 вид., перероб. і доп. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 220 с.
17. Мульська О. Фінансова стійкість домогосподарств і територіальних громад в умовах нестабільності: чутливість до економічного поступу території. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2(75). С. 155-168. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/handle/316497/50045>.
18. Пахуча Е. В. Поведінка споживача: конспект лекцій. Х., 2023. 126 с.
19. Перит І. О. Сутність та управління підприємницькою діяльністю домогосподарств. *Інвестиції : практика та досвід*. 2019. № 20. С. 72-77.
20. Поведінкова економіка. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
21. Повод Т.М. Фінансова грамотність населення як пріоритетна умова успішного розвитку держави. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. (9), 84-90. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.9.11>
22. Повод Т.М. Світовий досвід визначення детермінант фінансової грамотності. *Вісник ХНТУ*. 2021. №4(79), С.208-215. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2021.4.25>
23. Полях С. С. Методичні засади захисту інтересів споживачів на ринку фінансових послуг : дис. ... канд. екон. наук / Сумський державний університет. Суми, 2019. 213 с. UDC: <http://surl.li/mwwje> .
24. Проскуріна Н. В., Бестужева С. В., Козуб В. О. Аналітичні аспекти дослідження поведінки споживачів в умовах цифровізації економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 36.
25. Сидорчук А. А. Фінансова стійкість домогосподарств: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія /А. А. Сидорчук. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 474 с. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/handle/316497/49019>.
26. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. UDC: <http://surl.li/cvpla>
27. Теорія поведінкових фінансів: навч.-метод. матеріали / уклад. Н. І. Карпишин. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 22 с.
28. Танклевська Н. С., Повод Т. М. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Економіка, менеджмент та право*. 2021. Вип. 3,4. С. 38-45. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6213>
29. Терещенко Г. М., Шелудько Н. М., Версаль Н. І., Шаповал Ю. І. Підвищення фінансової грамотності і фінансової інклюзії домогосподарств у контексті розвитку небанківського сегмента фінансового сектору. *Освітня аналітика України*. 2021. № 5(16) с. 32-50. URL: <https://www.researchgate.net/publication/360183758> DOI:10.32987/2617-8532-2021-5-32-50
30. Тимків А. О., Сидор Г. В. Фінансова інклюзія як складова відновлення економіки України. *Інклюзія і суспільство*. 2022. Вип. 1. С. 5-14. UDC: <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/view/2/1>.
31. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021: звіт за результатами дослідження для DAI Global LLC, Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору». 2021. 80 с. URL : http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2021/10/Ukraine_2021_Financial-Literacy-Survey-Report_UA.pdf
32. Шевченко М. Споживча поведінка і сучасне маркетингове середовище: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 66. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4540>
33. Ямпольський О. Споживацькі настрої українців у другий рік повномасштабного вторгнення. 2024. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/consumer-business/consumer-behavior-2024.pdf>

34. Hall, A., Scheving, A. S., & Zoega, G. (2021). The Effect of a Financial Crisis on Household Finances: A Case Study of Iceland's Financial Crisis. *Journal of Financial Crises*, 3(4), 1-24. <https://elischolar.library.yale.edu/journal-of-financial-crises/vol3/iss4/1>
35. Kim, M., Koo, H.-G., & Jang, J. (2022). Financial capabilities and financial behaviour of Overseas Filipino Workers in South Korea. *Asian and Pacific Migration Journal*, 31(2), 118–140. <https://doi.org/10.1177/01171968221113342> DOI: <https://doi.org/10.1177/01171968221113342>
36. Kurian, V., Sreedharan, S., & Valenti, F. (2022). Calling the shots: Determinants of financial decision-making and behaviour in domestic migrant households in India. *Journal of Emerging Market Finance*, 21(3), 317–342. <https://doi.org/10.1177/09726527221082005> DOI: <https://doi.org/10.1177/09726527221082005>
37. Zhavoronok, A., Popelo, O., Shchur, R., Ostrovska, N., & Kordzaia, N. (2022). The role of digital technologies in the transformation of regional models of households' financial behaviour in the conditions of the National Innovative Economy Development. *Ingénierie Des Systèmes d'Information*, 27(4), 613–620. <https://doi.org/10.18280/isi.270411> DOI: <https://doi.org/10.18280/isi.270411>
38. Polishchuk Y., Tepliuik M., Horbov V., Ivashchenko A., Tereshchenko O., Lavreniuk V. Ukrainians in Poland and Ukraine: is the war crisis able to change patterns of financial behaviour. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Volume 4 (57), 2024, 457-472. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4414/4175> DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.57.2024.4414>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим, пропуски практичних занять відпрацьовуються. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету та університету.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Поведінкові фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота
<i>Оцінка визначається як середнє арифметичнє за поточне оцінювання по темах 1-5</i>	<i>Підсумкова робота (теми 1-5)</i>	<i>Оцінка визначається як середнє арифметичнє за поточне оцінювання по темах 6-10</i>	<i>Підсумкова робота (теми 6-10)</i>	<i>Оцінка за виконання завдань під час тренінгу</i>	<i>Оцінка за виконання завдання для самостійної роботи</i>

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

60–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1–59 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Модульний контроль:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

60–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1–59 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст виконаного здобувачем завдання для самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, а під час презентації результатів виконаного завдання здобувач демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації.

75–89 балів – зміст виконаного здобувачем завдання для самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності, здобувач презентує матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні понять, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

60–74 бали – у виконаному здобувачем завданні для самостійної роботи на недостатньому рівні висвітлено проблему, яка досліджувалася, логічного не завершений аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; здобувач припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи; матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, відповіді на запитання нечіткі, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1–59 балів – зміст виконаного здобувачем завдання для самостійної роботи не розкрито, оформлення і презентація роботи не відповідає встановленим вимогам, відповіді на запитання відсутні, неточні або неповні, не наведені шляхи вирішення проблеми або вони не обґрунтовані та випадкові.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання самостійної роботи під час вивчення дисципліни.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

60–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки, відповіді на запитання нечіткі.

1–59 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час виконання різних завдань тренінгу.

Залік – вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу виставляється як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	задовільно	E (достатньо)
35–59		FХ (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34	незадовільно	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)